

Naturmangfoldet i Elsakervågen og virkning av planlagt utvidelsesareal ved Alsaker Brygge Sør

Av: Mette Eilertsen og Conrad Blanck

Kontroll: Linn Eilertsen

Til: Alsaker Fjordbruk AS

Dato: 16.03.2021

Bakgrunn

Alsaker Fjordbruk AS har søkt om dispensasjon fra reguleringsplan for Alsaker Brygge Sør, med en utvidelse av byggeområdet på land og i sjø (**figur 1**) mot sørvest. Arealet skal fylles med lokale masser av fyllitt og inngå i næringsområdet for postsmoltanlegget Onarheim Bruk og en søker samtidig om pelekai for skjerming av regulert havnområde. Store deler av utvidelsesarealet er allerede fylt ut i sjø. Dette notatet skal gi en oversikt over naturmangfoldet som har blitt registrert gjennom tidligere undersøkelser, samt en kortfattet vurdering på hvorvidt utfylling i sjø kan føre til skade på det marine miljøet jf. uttale 03.03.21 fra Statsforvalteren i Vestland. Det er tidligere utarbeidet flere konsekvensvurderinger fra området og det henvises til detaljer i Haugsøen mfl. (2018) og Eilertsen (2019).

Figur 1. Planlagt utvidelsesområde for postsmoltanlegget Onarheim Bruk er markert med blå strek.

Metode

Notatet tar utgangspunkt i metodikken for konsekvensanalyser (Veidirektoratet 2018). Det er ikke utført feltundersøkelser og notatet baserer seg kun på eksisterende informasjon.

Tidligere undersøkelser av naturmangfoldet

I forbindelse med revisjon av eksisterende reguleringsplan ble det utarbeidet en konsekvensutredning der fjære- og sjøsonen fra innerst i Elsakervågen og opp til Dørsvik ble befart vha. fridykking og båt med sjøkikkert i november 2017 (Haugsåen mfl. 2018). Landareal ved befaring av fjæresone ble fotografert. I 2019 ble det utarbeidet et notat basert på eksisterende informasjon, med en kort konsekvensutredning for en utvidelse av postsmoltanlegget, som i dag utgjør den nordlige grensen av det omsøkte utvidelsesområdet til Alsaker Brygge Sør (Eilertsen 2019).

På land er det gjennomført kartlegging av viktige naturtyper i Tysnes kommune i 2003 (Håland mfl. 2003) og 2015 (Bjelland & Spikkeland 2015). I 2019 ble det gjennomført NiN-kartlegging i denne delen av kommunen og hele planområdet ble inkludert i undersøkelsesområdet. Ingen viktige naturtyper ble registrert i planområdet gjennom NiN-kartleggingen (jf. Naturbase). I Artsdatabankens Artskart (<https://artskart.artsdatabanken.no/app/>) foreligger noen registreringer av arter i nærområdet av både fugl, fisk og flora.

Naturgrunlaget

Østsiden av Tysnesøya er preget av frodige og særegne skoger i motsetning til blankskurte svaberg i vest. For det meste grunnes det den spesielle berggrunnen på denne siden av øya. Berggrunnen ved Elsakervågen består i sin helhet av fyllitt med enkelte svartskiferlag. Landområdene uten bebyggelse er hovedsakelig løvskog med særlig høy bonitet.

Beskrivelser om naturmangfoldet på land og i sjø for området er basert på det som ble registrert under befaring i 2017 sør for Dørsvik (Haugsåen mfl. 2018) og vurderes som representativt for utvidelsesområdet basert på flyfoto (**figur 2**). Flyfoto viser at landarealene består av løvskog.

Fjæresonen ser ut til å bestå i hovedsak av bratt og oppsprukket fjell (M3, fast fjæreltebunn) langs tiltaksområdet, hvor arter som spiraltang, blæretang og grisatang er vanlige og dominerende arter. Fra flyfoto ser det ut til at fjellbunn (M1, eufotisk fast saltvannsbunn) dominerer i øvre del av sjøsonen, etterfulgt av sedimentbunn (M4, eufotisk sedimentbunn). Arter som sagtang, sukkertare, fingertare, skolmetang, grønndusk og ulike rødalger vil være vanlige.

Verdivurdering

Land

Det er ikke gjort feltundersøkelser på land i utvidelsesområdet i forbindelse med dette oppdraget. Det finnes edelløvskog i nærområdet fra før (**figur 2**) og det kan tenkes at det finnes små restarealer av edelløvskog i eller nær planområdet, men ikke med store nok arealer til å avgrenses som naturtyper. Det er ikke registrert viktige naturtyper gjennom NiN-kartlegging.

Figur 2. Flyfoto av planlagt utvidelsesområde sørvest for Alsaker Brygge Sør.

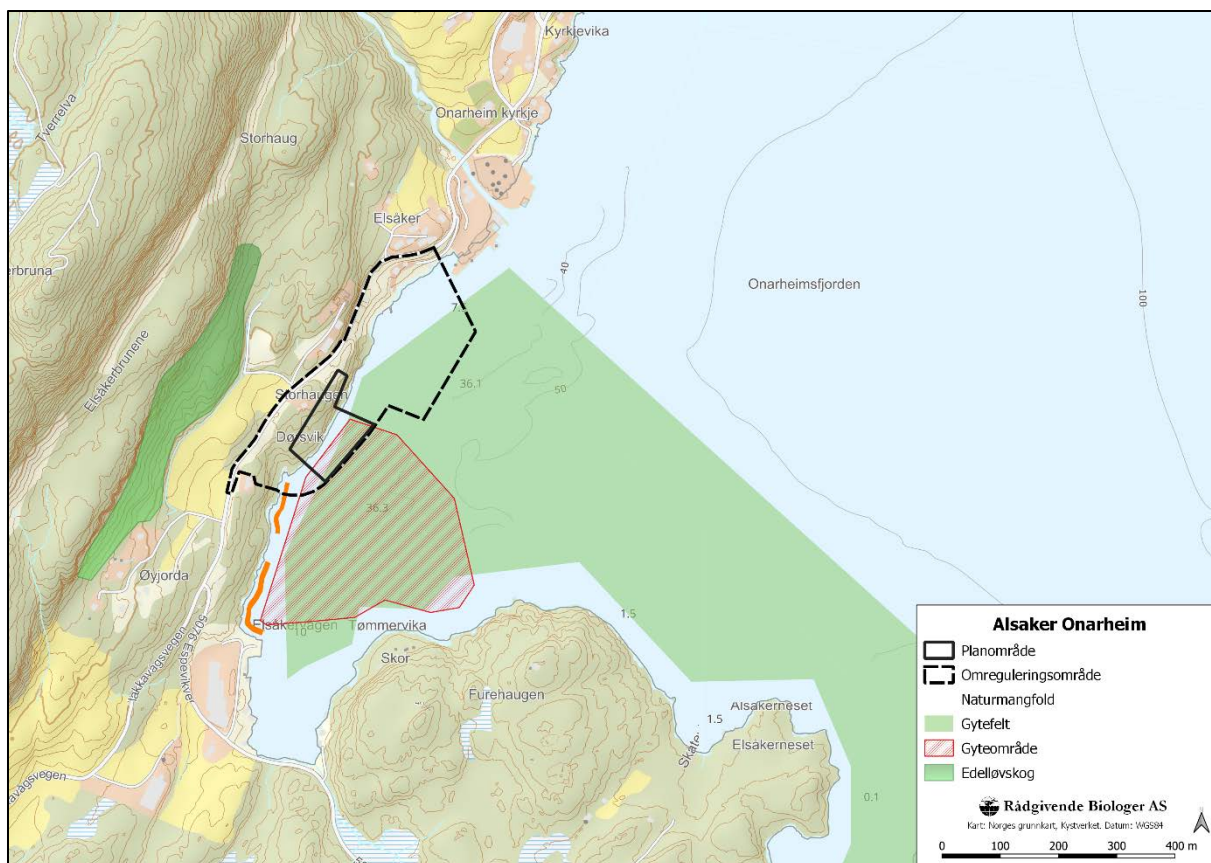
Sjø

Det planlagte utvidelsesområdet er ikke befart med hensyn til marint naturmangfold. Fra befaring i 2017 ble det registrert sukkertareskog i Elsakervågen (Haugløen mfl. 2018), som ligger i influensområdet til tiltaket, omtrent 140 m sør for utvidelsesarealet (**figur 3**). Sørlig sukkertareskog (Nordsjøen og Skagerrak) er oppført som en sterkt truet (EN) naturtype i Artsdatabankens rødliste for naturtyper (Artsdatabanken 2018). Verdivurderingen av denne naturtyperlokaliseringen vil tilsi stor verdi med bakgrunn i nyeste rødlistestatus. Sukkertare er i tillegg en norsk ansvarsart, siden den har en vesentlig andel av sin naturlige utbredelse i Norge (Artsdatabanken 2015).

Fra Artsdatabankens Artskart (<https://artskart.artsdatabanken.no/app/>) er det ved et tilfelle registrert den rødlistede fuglen sjøorre (VU; Henriksen & Hilmo 2015) og fisken brisling (NT) i Elsakervågen og Onarheimsfjorden. Sjøorre ble observert som næringsøkende i 2011 og brisling var registrert av Havforskningsinstituttet i 1991 uten utfyllende informasjon. Fuglene siland, storskarv, knoppsvane, gråhegre, kvinand og stokkand er på liste III fra Bernkonvensjonen og er beskyttet mot jakt (Council of Europe 1979). Svartbak er en norsk ansvarsart (Artsdatabanken 2015). Brisling (NT) er lite stedbunden og det er ikke registrert hekkeområde for sjøorre (VU) innenfor avgrensningen. Det forekommer altså flere rødlistede arter i området, men det er ikke avgrenset viktige funksjonsområder (hekkelokaliteter o.l.), som skulle tilsi at tiltaksområdet har større betydning for disse artene enn øvrige arealer i nærheten.

I Fiskeridirektoratets kartverktøy er det registrert to gytefelt for torsk som overlapper med utvidingsarealet i sjø, *Vikane gytefelt* og *Elsakervågen gyteområde*. Gytefeltene er begge vurdert som lokalt viktige og har middels verdi.

Hverdagsnatur i sjø og på land som er representativ for området har noe verdi.

Figur 3. Oversikt over planområdet, planlagt utvidelsesareal og naturverdiene i Elsakervågen.

Påvirkning og konsekvens i driftsfasen

Fra tidligere utvidelse av byggeområdet på 3 dekar (Eilertsen 2019) ble det vurdert at utfylling ville medføre svært liten reduksjon for gyteområder og at konsekvensen var ubetydelig. Dette tiltaket er større og overlapper med ytre avgrensing i nordvest til gyteområdene, men torsken gyter i frie vannmasser og det er heller ikke forventet at ytterligere utfyllt areal vil føre til spesielt negative virkninger for gyteområdene. Det er ikke vektlagt at utvidelsesarealet medfører en større reduksjon av *Elsakervågen gyteområde*, da dette gyteområdet vurderes å være en del av *Vikane gytefelt* som er stort og har utstrekning fra indre del av Elsakervågen til Nordra Espevika i sørøst. Utfyllingen medfører ytterligere tap av habitat i området, men utfyllingsområdet vil over tid vil rekoloniseres med algevegetasjon, samt at fiskeyngel kan bruke tilsvarende urørte områder i omegn til oppvekst, skjulested og næringsøk. Øst for *Vikane gytefelt* er det blant annet avgrenset et stort beite og oppvekstområde for torsk ved Ånuglo-Midtøya-Seløya. Det er vurdert at tiltaket vil medføre ubetydelig endring og ubetydelig konsekvens for gyteområdene (**tabell 2**).

Sukkertareskog sør for utvidelsesområdet ligger utenfor selve tiltaksområdet og vil ikke bli påvirket av arealbeslag. For hverdagsnatur vil arealbeslag på land og i sjø medføre sterk forringelse av vanlig forekommende arter og tiltaket vil ha noe negativ konsekvens. For øvrige rødlistede artsforekomster det ikke forventet negative virkninger av tiltaket.

Tabell 1. Verdi, påvirkning og konsekvens av tiltaket på registrerte naturmangfoldlokaliteter.

Lokalitet/art	Type	Verdi	Påvirkning	Konsekvens
Vikane gytefelt	Gyteområde for torsk	Middels	Ubetydelig endring	0
Elsakervågen gytefelt	Gyteområde for torsk	Middels	Ubetydelig endring	0
Elsakervågen	Sukkertareskog	Stor	Ubetydelig endring	0
Hverdagsnatur		Noe	Sterk forringing	-

Samlet belastning

Byggeområdet ved Alsaker Brygge Sør har gradvis blitt utvidet og de enkeltvis tiltakene har blitt vurdert å medføre ingen eller små negative virkninger for naturmangfold. Utvidelsesområdet er en forlengelse av et betydelig større tiltak som allerede er utført, hvor det er store arealbeslag i sjø, men også en del på land. Utvidelsesområdet er en ytterligere belastning på økosystemet i området.

Påvirkning og konsekvens i anleggsfasen

Mange av de negative virkningene kan ha samme karakter i anleggsfasen som i driftsfasen, og i enkelte tilfeller kan det negative omfanget være større i anleggsfasen. Det som i hovedsak skiller anleggs- og driftsfase er selve anleggsarbeidet, som i en avgrenset periode kan medføre betydelig forstyrrelser i form av økt trafikk, grave- og sprengningsarbeid.

Økt trafikk og støy kan forstyrre fugl og pattedyr, spesielt i hekke- og yngleperioden om våren. De fleste arter har relativt høy toleranse for midlertidig økning av støynivået, men noen arter, særlig større rovfuglarter, er svært følsomme for forstyrrelser.

Utfylling i sjø kan i anleggsperioden kan medføre avrenning og spredning av finstoff og er ventet å kunne medføre noe forringelse for gyteområder for torsk og sukkertareskog i influensområdet gjennom nedslamming og reduserte lysforhold. Anleggsperioden pågår i en begrenset periode, men vil kunne medføre henholdsvis noe negativ konsekvens for gyteområder og middels negativ konsekvens for nærliggende sukkertareskog i denne perioden.

Avbøtende tiltak

Anleggsfasen med utfylling i sjø anbefales gjennomført utenfor torsken sin gyte- og yngleperiode, som er i tidsperioden januar-april. Det er ikke ventet negative virkninger for gyteområdet så lenge arbeidet gjennomføres utenom denne perioden. Bruk av siltgardin vil kunne redusere virkninger for nærliggende sukkertareskog.

Usikkerhet

Ifølge naturmangfoldloven skal graden av usikkerhet diskuteres. Dette inkluderer også vurdering av kunnskapsgrunnlaget etter lovens §§ 8 og 9, som slår fast at når det blir tatt en avgjørelse uten at det foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvilken påvirkning tiltaket kan ha på naturmiljøet, skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Særlig viktig blir det dersom det foreligger en risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet (§ 9).

Kunnskapsgrunnlaget vurderes som middels siden det ikke er gjennomført feltundersøkelser og notatet kun tar utgangspunkt i eksisterende informasjon. Det finnes imidlertid litt informasjon fra før om naturmangfoldet i og nær tiltaksområdet.

Det knyttes lite usikkerhet til tiltaket, men noe usikkerhet til verdivurderingen siden kunnskapsgrunnlaget er litt mangelfullt. Dermed blir det også noe usikkerhet rundt vurdering av påvirkning og konsekvens, men trolig av mindre betydning.

Referanser:

- Artsdatabanken 2018. Norsk raudliste for naturtyper 2018. Hentet 10.03.2021 fra <https://www.artsdatabanken.no/rodlister/naturtyper>.
- Artsdatabanken 2015 Raudlista i eit europeisk perspektiv. Hentet 11.03.2021 fra <https://www.artsdatabanken.no/Rodliste/EuropeiskPerspektiv>
- Bjelland, T. & Spikkeland, O. K. 2015. Kvalitetssikring av skoglokaliteter i Tysnes kommune. - Rådgivende Biologer AS, rapport 2162. 36 s.
- Council of Europe 1979. Convention on the Conservation of European Wildlife and Natural Habitats. Appendix III – Protected fauna species. Hentet 10.03.2021 fra <https://rm.coe.int/168097eb57>
- Eilertsen, M. 2019. Utvida byggeområde ved Alsaker Brygge Sør. Vurdering av konsekvens for naturmangfold og naturressursar. Rådgivende Biologer Notat.
- Fremstad, E 1997: Vegetasjonstyper i Norge. NINA temahefte 12, 279 sider
- Furset T.T. & C. Todt 2018. Resipientgransking ved Onarheim. Førehandsgransking i samband med planlagd utslepp. Rådgivende Biologer AS, rapport 2667, 28 sider.
- Haugstøl, H.E., C. Blanck, B.R. Olsen & L. Eilertsen 2018. Reguleringsplan for Elsakeråvågen i Tysnes kommune. Konsekvensutredning for biologisk naturmangfold, naturressursar og friluftsliv. Rådgivende Biologer AS, rapport 2611, 33 sider, ISBN 978-82-8308-463-4.
- Henriksen, S. & O. Hilmo (red.) 2015. Norsk rødliste for arter 2015. Artsdatabanken, Norge.
- Håland, A., Måren, I. E. & Mjøs, A. T. 2003. Kartlegging av viktige naturtyper i Tysnes kommune, Hordaland 2002. NNI-rapport nr. 101. 75 s.

Databaser

- Artsdatabanken. Artskart. Artsdatabanken og GBIF-Norge: <https://artskart.artsdatabanken.no>
- Miljødirektoratet. Naturbase: <http://kart.naturbase.no/>
- NIBIO. Kilden. Arealinformasjon på nett: <https://kilden.nibio.no>
- Norge i bilder: <https://www.norgebilder.no/>